

Hartelijk welkom bij het middengedeelte van onze vergadering. Ik geef graag het woord aan onze voorzitter van de Tweede Kamer fractie de heer Bolkenstein.

Meneer de voorzitter, damens en heren, leden van de Partijraad, en overigen belangstellenden.

Het was oorspronkelijk niet mijn bedoeling op dit deze Partijraad aanwezig te zijn. Omdat u voornamelijk zaken van reglementaire aard op de agenda hebt staan. Maar in het licht van de crisissfeer in Den Haag leek het mij belangrijk u persoonlijk verslag te doen over het spoed debat van jl. woensdag over de WAO en de Koppeling. Laat ik beginnen de redenen op te sommen waarom de VVDfractie dat spoeddebat heeft aangevraagd. Ten eerste vonden wij dat er zo snel mogelijk een einde moest komen aan de onduidelijkheid in de besluitvorming rond de arbeidsongeschiktheid. Wij vonden dat de 900.000 mensen in de WAO waar het uiteindelijk omgaat, niet langer in onzekerheid moesten worden gelaten over wat er boven hun hoofd hangt. En wij hoopten dat het spoed debat voor het kabinet als een stok achter de deur zou fungeren. In de tweede plaats wilden wij de chaotische wijze waarop de besluiten deze zomer tot stand zijn gekomen aan de kaak stellen. En in de derde plaats wilden wij een eerste oordeel een voorlopig oordeel in hoofdlijnen geven over de kabinetsbesluiten over de arbeidsongeschiktheid en het inkomensbeleid.

Onze opzet het debat als een stok achter de deur te laten fungeren zette inderdaad druk achter het kabinetsberaad. Op het allerlaatste nippertje wist het kabinet het was toen dinsdagochtend de Kamer zijn plannen te overhandigen. En daarmee kon op woensdag een aanvang komen aan het debat. In mijn eerste termijn in de Tweede Kamer heb ik de chaotische besluitvorming in het kabinet centraal gesteld. U weet denk ik wat er is gebeurd. Op 12 juli verscheen het advies van de SER over het ziekteverzuim en de arbeidsongeschiktheid. Reeds 2 dagen daarna nam het kabinet een besluit. Het was een besluit waarop wij kritiek hadden maar toch er lag eindelijk een besluit. Het kabinet van het vooruitschuiven leek eindelijk te knoop te hebben doorgemaakt. Het leek te mooi om waar te zijn. Dat was het ook. Het besluit bleek namelijk geen besluit. Onder druk van zijn achterban zag vice-premier Kok zich al snel gedwongen heropening van het kabinetsberaad aan te vragen. De scherpe kantjes moesten er van af. Toen brak de onrust pas goed los. Ik heb de heer Kok, minister van Financiën, er op aangesproken. Hij had moeten weten dat als een bewindsman vrijwel onmiddellijk aanbiedt dat zijn bouwwerk mag worden verbouwd dat dan de slopers van alle kanten komen aandraven. Doordat het kabinet zijn besluitvorming nog voor presentatie aan de Kamer zelf ter discussie stelde. Kwam ook de vraag aan de orde of dit kabinet nog wel het vermogen tot doortastende besluitvorming bezat. Die vraag werd des te klemmender toen ter elfder uren het WAO-besluit gekoppeld werd aan de Koppeling. De uiteindelijke uitkomst van deze chaotische besluitvorming durfde minister De Vries zelfs niet bij naam te noemen. Hij vermeed het woord ont koppeling als ging het over een soort godslastering.

De gevolgdde procedure heeft ook de rol van de Staten-Generaal ernstig geschaad. Wat valt er nog te verhapstukken voor het parlement als bewindslieden eerder met

hun eigen achterban in debat treden dat met de Tweede Kamer. Doordat het kabinetsbesluit al is herzien voordat de Kamer er aan te pas kwam. Is deze kwestie volkomen kortgesloten. De fracties van het CDA en de PvdA hebben nu eenmaal een bloedverbond met het kabinet gesloten wat inhoudt dat er verder niet aan het pakket wordt gesleuteld. De VVD-fractie vond de gevolgde procedure der mate bedroevend dat wij voor het eerst een motie van afkeuring tegen dit kabinet hebben ingediend. Het feit dat deze motie is medeondertekend door 2 andere oppositie-partijen, D'66 en GroenLinks, is kenmerkend. Is kenmerkend voor de veranderende sfeer in de Tweede Kamer. Ik heb de PvdA er aan herinnerd hoe boos die partij in het verleden altijd was als er belangrijke zaken tussen de regering fracties en het kabinet werden voorgedrukt. In dit debat is gebleken dat de WAO-besluit niet alleen is voorgedrukt maar ook gaar gesmoord en ingevroren. PvdA fractie-voorzitter Thijs Wöltgens omarmde dit pakket van uitkeringsbezuiniging en zelfs verlaging als ware het zijn lang begeerde geliefde. En dat terwijl de PvdA tot de afgelopen maanden niets anders heeft gedaan dan uitroepen dat morrelen aan de uitkeringen uit den boze is. De valse beloftes van toen bezorgden de PvdA nu een vals gestemde achterban. En mevrouw Sint heeft gisteravond de consequenties getrokken uit de crisis binnen haar partij. Ik vind dat haar besluit getuigt van persoonlijke moed en inzicht. Het was duidelijk dat zij niet langer in de positie verkeerde om op overtuigende wijze leiding te geven aan het debat binnen de PvdA. Voor zo wel mevrouw Sint zelf als voor haar partij was haar beslissing denk ik de enige juiste. Overigens putten wij geen vreugde uit de moeilijkheden van de PvdA.

En dan dames en heren de inhoudelijke kant van de zaak. Laat ik voorop stellen dat de VVD als eerste partij een duidelijke keuze inzake de WAO heeft gemaakt. Wij zijn de enige partij die in haar verkiezingsprogramma heeft gekozen voor invoering van een zgn. opbouwstelsel, d.w.z. voor een samenhang tussen uitkeringsrechten en het arbeidsverleden. Andere partijen hebben allemaal zo lang mogelijk de illusie laten voortbestaan dat er aan het uitkeringsregiem hoefden te veranderen. Tijdens het debat over de Tussenbalans, begin maart van dit jaar, heeft onze fractie in haar correctiesscenario een concreet en glashelder WAO-plan op tafel gelegd. Ons voorstel ging in de richting van wat wordt genoemd een ministelsel. Dat betekent dat de bovenminimale WAO-uitkering afhankelijk wordt van het arbeidsverleden met de AAW als minimumbodem. Het is dan aan de individuele burger om zich eventueel in de marktsector bij te verzekeren. Overigens is dit stelsel nu reeds praktijk voor zelfstandigen. Die louter op de AAW en eventuele aanvullende particuliere verzekeringen zijn aangewezen. In de openbare discussie over de WAO is dit aspect wat de zelfstandigen krijgen volstrekt onderbelicht gebleven. Het VVD-plan gold ook voor de 50+ maar de mensen die nu in de WAO zitten werden gevrijwaard. Deze maatregelen zouden reeds begin 1992 in het Wetboek hebben kunnen staan maar het kabinet koos ze te negeren. Het kabinet gaf de voorkeur aan nog een rondje overleg economie via een open adviesaanvraag aan de SER. Besluiten bleven uit terwijl de problematiek voortwoerde. Het kabinetsbesluit zoals dat uiteindelijk een halfjaar later dus in juli is voorgelegd vertoont overeenkomsten met het eerdere voorstel van de VVD maar op 2 punten wijkt het sterk af. Waar de VVD geen leeftijdsdiscriminatie toepast laat het kabinet de WAO'ers boven de 50 jaar ongemeoid. Dit leeftijdsonderscheid komt welliswaar tegemoet aan een belofte van de PvdA maar schiept 2 problemen voor het kabinet. Ten eerste blijft het oneigenlijk

gebruik van de WAO als een vorm van vervroegde pensioenering een probleem. Ten tweede moet daardoor de groep beneden de 50 des te harder worden aangepakt. De tweede afwijking met het VVD-plan vloeit voort uit die noodzaak van een hardere aanpak. Het kabinet heeft besloten ook de uitkering van bestaande gevallen aan te passen. De VVD heeft bewust niet voor die optie gekozen omdat de bestaande arbeidsongeschikten niet meer de mogelijkheid hebben zich nog particulier bij te verzekeren. Een brandend huis immers valt niet te verzekeren. Op onze kritiek heeft het kabinet geen goed weerwoord kunnen vinden. En wij zullen dan ook gewapend met goede argumenten de uiteindelijke wetsbehandeling in de Staten-Generaal ingaan. Dit temeer omdat uit de berekeningen die het CPB heeft gemaakt kan worden afgeleid dat het VVD-voorstel de financiële taakomstelling, de financiële taakstelling van het kabinet nog overtreft. Dat maakt het extra jammer dat de coalitie-fracties al met huid en haar aan het kabinetsbesluit hebben overgeleverd.

Dames en heren in het debat over de WAO bleek dat D'66 haar oppositierol vanuit een geheel andere invalshoek vervulde dan de VVD. Hoewel D'66 de VVD-motie van afkeuring van het kabinetsbeleid heeft mede ondertekend konden wij inhoudelijk niet op een lijn komen. Immers D'66 wijst elk ingrijpen in het uitkeringsregime af. Elk verband tussen uitkeringshoogten en persoonlijke keuze wordt door die partij ontkend. De heer Van Mierlo wil wel 2 jaar studeren op het thema miniminstelsel. Maar hij wil geen enkele concrete stap in die richting doen. D'66 is nu slechts bereid het WAO-probleem met lichtere maatregelen in de volumesfeer te lijf te gaan. Met die vrijblijvende opstelling doet D'66 nu precies wat zij de PvdA altijd heeft verweten. Zij scheidt bij haar achterban verwachtingen die ze als ze ooit in de regering komt niet zal kunnen waarmaken. En daarmee riskeert D'66 in de toekomst hetzelfde als er nu met de PvdA aan de gang is. En dat zal elke potentiële coalitiepartner van die partij ook weten. Daarom hoop ik dat D'66 bij de kamerbehandeling van het WAO-voorstel uiteindelijk wel tot duidelijke keuzes zal komen. Het meest interessante onderdeel van het debat ging over het inkomensbeleid. U weet dat het kabinet de Koppeling voor 1992 heeft afgeschaft. Minister Kok maakte dat gewoon mee. Maar om de PvdA tevreden te stellen moest er voor worden gezorgd dat er vooral niemand meer op vooruit zou gaan dan de ander. Een hele nacht heeft minister De Vries achter zijn pc gezeten om zo'n koopkracht plaatje in te vullen. Welk video-spelletje hij daar gebruikte weet ik niet zeker maar ik vermoed dat het heet Taxes Invaders. Want wat er uit rolde was een gekunsteld breiwerk van de belasting en premieverschuiving met als pronkstuk de afschaffing van de inflatiecorrectie. De heer Wöltgens was vergenoegd over de afschaffing van die inflatiecorrectie, hij stelde met voldoening vast dat wij ver in de geschiedenis moeten teruggaan voor zo'n nivellerende maatregel. Ik gun de PvdA die overwinning maar ik begrijp niet hoe het CDA akkoord kon gaan met deze maatregel die inderdaad thuis hoort in de pre-historie van de jaren '70. De heer Brinkman voerde als verdediging aan dat arm en rijk moesten bijdragen aan de oplossing van de problemen van het kabinet. Klaarblijkelijk vindt het CDA dat ook een hoofdagent van politie te rijk is. Want het zijn ook de lagere middeninkomens die door de afschaffing van de inflatiecorrectie worden getroffen. Ik heb ons standpunt tijdens het debat heel duidelijk uiteengezet voor de VVD is elke vorm van inkomensnivellering onaanvaardbaar.

Dames en heren in het debat over het inkomensbeleid heb ik de premier de

uitspraak ontlokt dat met dit inkomensbeleid de koek op is. Als dus in 1992 de loonstijging hoger zal zijn dan geraamd dan zal er materieel worden ontkoppeld en dan bestaat er een groot probleem tussen het CDA en de PvdA. Want het CDA heeft al aangegeven dat zij het huidige beleid nog maar net verdedigbaar vindt en geen stap verder wil gaan. Terwijl de PvdA zal blijven hameren op wat die partij een evenwichtige inkomensontwikkeling noemt. Er ligt dus nog altijd een tijdbom onder dit kabinet. De kans dat die tijdbom volgend voorjaar zal afgaan is groot. Hoe kan dit kabinet nog goed functioneren als een van de coalitie-partners eigenlijk al over de grens van zijn politieke incasseringsvermogen is gegaan. De PvdA troost zich nu met een vooruitgang van 6 gulden voor de minima. Ik denk dat zelfs 60 gulden niet genoeg zouden zijn geweest. Geen enkele koppeling kan de PvdA top het kridiet teruggeven dat zij door haar zigzag koers heeft verspeeld.

Mijn conclusie is dan ook dat dit kabinet zijn langste tijd heeft gehad. De crisis in de PvdA maakt ook het CDA vleugellam. Een politiek paar is zo sterk als de grootste twijfellaar. De persoonlijke verstandhoudingen zijn ook verslechterd. Als minister Pronk, zoals hij onlangs deed, beweert dat het kabinet steeds meer lijkt op een vriendenclub dan zegt dat meer over minister Pronk dan over het kabinet.

Wanneer het kabinet gaat vallen kan niemand natuurlijk voorspellen. Als partij mogen wij daar niet op rekenen maar wij moeten er wel rekening mee houden. De opiniepeilingen geven een beeld van gestage stijging voor de VVD. Dat geeft vertrouwen maar er moet nog een schepje bovenop. Iedereen kan het teruggekeerde enthousiasme in de afdelingen proeven. Wij moeten er nog beter van gebruik zien te maken. De campagne moet eigenlijk nu al in de afdelingen van start gaan. De inhoudelijke discussie binnen de partij naar aanleiding van rapport van de commissie Ort moet worden voortgezet. Ik bedoel natuurlijk de commissie Nord. De inhoudelijke discussie binnen de partij n.a.v. het rapport van de commissie Nord moet worden voortgezet. Sterker zij moet in een hogere versnelling komen. In de Tweede Kamer zal de VVD-fractie doorgaan met haar oppositie-beleid met verve en op basis van deugdelijke argumenten te versterken. Wij zullen ook komen met deugdelijke argumenten. Verder zullen wij bij de algemene beschouwingen in oktober een schepje bovenop doen. Tesaamen kunnen en zullen wij de partij terugbrengen op de plaats waar zij thuis hoort.

Dank u voor uw aandacht.